

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราโชวาทว่า การดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดความปิติ ความสุข ความยินดี ความพอใจ ได้อย่างมากที่สุด หน้าที่ของนักดนตรีคือ ทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจ ความครึกครื้น ความอดทน ความขยัน มีความเข้มแข็งและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ นอกจากจะสร้างความบันเทิงแล้ว ควรแสดงในสิ่งที่จะเป็นการสร้างสรรค์ เช่น ชักนำให้เป็นคนดีด้วย และพระองค์ยังทรงย้ำอีกครั้ง ดังนี้ " ฉะนั้น การดนตรีจึงมีความสำคัญสำหรับประเทศชาติสำหรับสังคม ถ้าทำดีๆ ก็ทำให้คนเขามีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานการก็เป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งที่ทำให้ความบันเทิง ทำให้คนที่กำลังท้อใจ มีกำลังใจขึ้นมาได้ คือ เร้าใจได้ คนกำลังไปทางหนึ่งทางที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะดึงให้กลับมาในทางที่ถูกต้องได้ ฉะนั้นดนตรีนี้ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงพูดได้กับท่านทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการดนตรี ในรูปการณ์ต่างๆ ว่ามีความสำคัญ และต้องทำให้ถูกต้อง ต้องทำให้ดีทั้งถูกต้องในหลักวิชาการดนตรีอย่างหนึ่งและก็ต้องตาม หลักวิชาของผู้ที่มีศีลธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต ก็จะทำให้เป็นประโยชน์อย่างมาก เป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนรวมทั้งส่วนตัว เพราะก็ อย่างที่กล่าวว่า เพลงนี้มันเกิดความปิติภายในของตัวเองได้ ความปิติในผู้อื่นได้ ก็เกิดความดีได้ เกิดความเสียหายได้ ฉะนั้นก็ต้อง มีความระมัดระวังให้ดี "

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นำเพลงไทยสากลจากทำนองมหาจุฬาลงกรณ์ มาแต่งในแนวเพลงไทย และบรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ แล้วปรับปรุงเพลงดังกล่าวเป็นเพลงไทย โหมโรงในการบรรเลงดนตรีไทยของ ชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งนับเป็นเพลงไทยเพลงแรกที่ประดิษฐ์ขึ้นจากเพลงไทยสากล ตาม พระราชดำริในการสร้างสรรค์และส่งเสริมดนตรีไทย

ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ ซึ่งเป็นปีมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุ ๕ รอบ กรมศิลปากรร่วมกับ ธนาคารกรุงเทพ ได้มอบหมายให้ นายมนตรี ตราโมท บรมครูดนตรีไทยของกรุงรัตนโกสินทร์ แต่งเพลงโหมโรงมหाराชขึ้น เพื่อ ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในมหาศุภมงคลนั้น เพลงโหมโรงมหाराช เป็นเพลงไทย เดิมประเภทเพลงโหมโรง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเป็นเพลงระบำดนตรีเบิก

โรง เพื่อวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการคือ เป็นการแสดง ความเคารพ อัญเชิญเทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมาประหลุกกัน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้บรรเลงดนตรีในงาน และวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งคือ เป็นเพลงสัญลักษณ์ที่จะประกาศให้ผู้ฟังทราบว่า หลังจบเพลงโหมโรงแล้วจะมีรายการอะไรต่อไป เช่น ปี่พาทย์ โหมโรงเย็นก็เป็นการประกาศให้ทราบว่า ต่อไปจะเป็นการสวดมนต์เย็น เป็นต้น

นายมนตรี ตราโมท ได้กราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตอัญเชิญทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ มาแต่งขยายขึ้นเป็นเพลง โหมโรงมหาราช ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาต และเมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว นายมนตรี ตราโมท ได้เลือกเพลงพระราชนิพนธ์ใกล้เคียงกับเพลงเรารู้ มาทำเป็นเพลงสองชั้น แล้วแต่งขยายขึ้นตามแบบแผนการแต่งเพลงไทย ต้องการใส่ทำนองเพลงให้มีทางหลายๆ แบบ ทั้งทางอิสระ และทางลูกล่อ ลูกขัด ผสมผสานกันไป และในช่วงท้ายของเพลง โหมโรงมหาราช ยังได้อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์สายฝนมาใส่ไว้อีกสามประโยค เพื่อให้เพลงโหมโรงมหาราชมีทำนองจังหวะวอลซ์ผสมอยู่ในเพลงไทย

จากพระบรมราโชวาท และแนวทางการแต่งเพลงโหมโรงของปรมาจารย์ทั้ง ๒ ท่าน ที่ได้ยกตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดแต่งเพลงโหมโรงจากเพลงประจำสถานศึกษา และศึกษาระบบการแต่งขยายเพลงในลักษณะดังกล่าว

สถานศึกษาทั่วประเทศ มีเพลงประจำสถานศึกษา บรรเลงและขับร้องเพื่อให้สำนึกรักและผูกพันกับสถานศึกษาที่ได้ร่ำเรียนมา เพลงเหล่านี้มีทำนองเฉพาะที่สร้างขึ้นใหม่ในจังหวะต่างๆ เช่น มาร์ช , วอลซ์ , บีกิน , แทงโก้ , ชะชะช่า , รุมบ้า , กัวราซ่า เป็นต้น มีเอกลักษณ์แตกต่างกันไปตามความต้องการของสถานศึกษานั้นๆ

ผู้วิจัยเห็นว่าทำนองเพลงเหล่านี้ เป็นแนวดนตรีสากลและมีความไพเราะ ควรนำมาแต่งขยายตามหลักการประพันธ์เพลงไทย ให้เป็นเพลงประจำสถานศึกษา อีกรูปแบบหนึ่งคือ เพลงโหมโรง ๓ ชั้น บรรเลงด้วยวงดนตรีไทย (ปี่พาทย์ , เครื่องสาย , มโหรี) เป็นการพัฒนาทำนองเพลงขึ้นมาใหม่ ให้ดนตรีไทยได้มีโอกาสได้บรรเลงเพลงประจำสถานศึกษาด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อให้ได้เพลงโหมโรงประจำสถานศึกษา

๑.๒.๒ เพื่อเป็นแนวทางในการแต่งเพลงไทยประเภทอื่นๆ ต่อไป

๑.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ทราบกระบวนการแต่งขยายเพลงประจำสถานศึกษาให้เป็นเพลงโหมโรง บรรเลงโดยวงดนตรีไทย และเป็นแนวทางในการแต่งเพลงประเภทอื่นต่อไป

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกระบวนการแต่งขยายเพลง โหมโรงปาริฉัตร โดยนายบรรเทง สิทธิแพทย์ จากเพลงปาริฉัตร ซึ่งเป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเท่านั้น

๑.๕ ระเบียบวิธีการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการแต่งขยายเพลงประจำสถานศึกษา (อัตรา ๒ ชั้น) ให้เป็นเพลงโหมโรง (อัตรา ๓ ชั้น) ตามหลักการประพันธ์เพลงไทย โดยบันทึกเป็นโน้ตสากลทางห้องวงใหญ่และทางระนาดเอก อนุโลมให้อยู่ในบันไดเสียง C Major

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะ

๑.๖.๑ เพลงประจำสถานศึกษา หมายถึง เพลงไทยสากลที่แต่งขึ้นเพื่อเป็นเพลงประจำสถานศึกษานั้นๆ นำมาเฉพาะทำนองเพลงเท่านั้น

๑.๖.๒ เพลงโหมโรง หมายถึง เพลงไทยที่บรรเลงโดยวงปี่พาทย์ เครื่องสาย มโหรี ตามแบบแผนการบรรเลงดนตรีไทย เป็นเพลงแรก เพื่อตรวจสอบความพร้อมของเครื่องดนตรี นักดนตรี และยังเป็นการประกาศให้ทราบว่ามี การบรรเลงและการแสดงที่นี่

๑.๖.๓ โหมโรงปาริฉัตร หมายถึง โหมโรงที่แต่งขยายจากเพลงปาริฉัตร โดยนายบรรเทง สิทธิแพทย์

๑.๖.๔ ท่อน หมายถึง การกำหนดเพลงออกเป็นส่วน ๆ ตามจังหวะหน้าทับ เช่น ท่อน ๑ มี ๔ หน้าทับ เป็นต้น

๑.๖.๕ เที้ยว หมายถึง การบรรเลงในแต่ละท่อน เช่น ท่อน ๑ เที้ยวแรก เป็นต้น

๑.๖.๖ ทาง มี ๓ความหมายคือ

๑.๖.๖.๑ หมายถึงทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีต่างๆ เช่น ทางฆ้องวงใหญ่ ทางระนาดเอก เป็นต้น

๑.๖.๖.๒ หมายถึงระดับเสียงในการบรรเลง เช่น ทางนอก ทางเพียงออบน ทางเพียงออล่าง เป็นต้น

๑.๖.๖.๓ หมายถึงทางเพลงของครูต่างๆ เช่น ทางกรมดนตรี ตราโมท ทางครูบุญยงค์ เกตุคง เป็นต้น

๑.๖.๗ ลูกตก หมายถึง เสียงหลักของทางฆ้องวงใหญ่ ที่ไปตกลงบนเสียงต่าง ๆ ในจังหวะหลัก (๔ , ๘ , ๑๒ , ๑๖)

๑.๖.๘ หน้าทับ หมายถึง การบรรเลงของเครื่องประกอบจังหวะประเภทเครื่องหนังหรือกลองต่างๆ เพื่อกำกับจังหวะใหญ่ของเพลง เช่น หน้าทับปรบไก่อ ๓ ชั้น เป็นต้น

๑.๖.๙ ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง อาจารย์ดนตรีไทยที่เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย

๑.๖.๑๐ การแต่งขยาย หมายถึง วิธีการประพันธ์เพลงไทยโดยขยายเพลงอัตราที่มีอยู่เดิมให้มีรายละเอียดของทำนองเพลงมากขึ้นเป็น ๒ เท่าจากเดิม เช่น แต่งขยายจากอัตรา ๒ ชั้น เป็นอัตรา ๓ ชั้น เป็นต้น